

דברי פרידה מהחברותא הרב איתם הי"ד

חז"ל בתלמוד הירושלמי (מו"ק פ"ג ה"ז) השוו תלמיד חכם שמת לספר תורה שנשרף, אך בתלמוד הבבלי נאמרה השוואה זו על כל אדם מישראל. רש"י (שבת קה, א ד"ה לספר) הסביר שהדמיון בין הצער על ספר התורה שנשרף לבין הצער על כל אדם שמת נובע מההנחה שאותו אדם היה יכול עוד ללמוד תורה. ברב איתם הנקין הי"ד, ידידי ורעי, התקיימו שני תנאים אלו: מחד גיסא תלמיד חכם מובהק, ומאידך גיסא אדם צעיר שעוד היה יכול להתגדל רבות בתורה.

איתם גדל בשכונת גבעת שאול בירושלים. אופיו המרדני גרם לו בילדותו ובנעוריו להתנגשויות עם המוסדות שבהם למד, עד שמצא את מקומו בישיבת 'חיצים' שבאיתמר. הוא החל להדריך בתנועת 'אריאל' ולכתוב לעלון התנועה. עם סיום לימודיו בישיבה התיכונית עבר ללמוד בישיבת ההסדר בקרית ארבע. במהלך לימודיו הספיק לשרת בגולני ולהתחתן, ולמרות שהיה נשוי הוא יצא לקורס מ"כים - דבר שהאריך את שירותו הצבאי. את מגוריהם בתקופה זו קבעו איתם ואשתו נעמה הי"ד ביישוב פדואל ליד הוריה, והוא הספיק ללמוד מעט בישיבת פדואל. עם סיום שירותו הצבאי עברו הזוג הנקין לירושלים, ומדי יום היה נוסע לקרית ארבע ללמוד בישיבה (ללא חובה, ואף ללא מלגה). בתקופה זו התקרב לראש הישיבה הרב דב ליאור שליט"א ולרב אבי סמוטריץ' שליט"א.

בהפסקת הצהריים, בין סדרי הלימוד השקדני והמעמיק שהיינו לומדים, היה איתם מבלה בספריית הישיבה ואוסף חומרים בנושאים שונים בהם עסק, חומרים שלימים שובצו במאמרים פרי עטו. יום אחד הציע לי להקים לתחייה את ביטאון הישיבה 'עלוני ממרא'. הצטרפתי אליו בספקנות, ספקנות שהתבדתה לחלוטין - איכות המאמרים ב'עלוני ממרא', עם העיצוב המושקע (מעשי ידיה של נעמה, כמובן) ועם איתם כמנוע ראשי - הציב את העלון בראש העלונים הישיבתיים, ובשורה ראשונה עם עלונים תורניים אחרים. לצד הכתיבה והעריכה ב'עלוני ממרא' המשיך איתם לעמול בלימודי ההלכה, עד שהוסמך לרבנות. איתם המשיך במקביל לכתוב בבמות נוספות. עם עזיבתנו את הישיבה גווע העלון, ואיתם פנה לערוך כתבי עת אחרים, לצד פרנסתו כעורך ספרים ב'מכון לרבני יישובים'. הוא התחיל לקשור קשרים עם ידענים ומומחים בתחומיהם, שהתפעלו מידיעותיו ומיכולת הניתוח שלו. אחד מאלה שהתפעלו ממנו ביותר היה רבו הרב ליאור שליט"א, רבה של קרית ארבע וראש הישיבה בה, שכתב הסכמה מופלאה ומלאת שבחים לספרו הראשון, בו עסק בצורה למדנית מעמיקה ביחס ההלכתי הנכון לחרקים המצויים במוצרי

מאכל. ספרו השני שאותו כתב עם הרב אברהם וסרמן נר"ו עסק במחקר היסטורי של יחסו של הרב קוק לציונות המעשית בארץ ישראל. לאחר התלבטויות רבות פנה איתם גם לכיוון מחקרי־אקדמי, והחל לעסוק בהיסטוריה של הישיבות ורבניהן באירופה במאתיים השנים האחרונות. בתחילה למד באוניברסיטה הפתוחה לצד לימודי ההלכה שמעולם לא הזניח, והראה בהם בקיאות עצומה כמו בכל תחום אחר שעסק בו. בהמשך עבר לאוניברסיטת ת"א, שם החל לעמול על כתיבת הדוקטורט שלו על החפץ חיים. במקביל לימד במדרשת 'נשמת' בירושלים ובמקומות נוספים, ולמרות ידענותו המופלגת ופרסומיו הרבים נשאר תמיד צנוע ועדין כלפי הסובבים אותו, ובעל חוש הומור שהוא ידע להשתמש בו במידה הנכונה. בשנים אלו איתם החל להיות מוכר במרחבי העולם הווירטואלי והממשי כמו שמשתיף מידיעותיו הרבות כל מבקש ופונה. העושר בכל תשובה שהשיב, והידע הרחב שהפגין ר' איתם בכל שאלה שנשאל, היוו אבן שואבת לכל ידען שתר אחר מענה לדבר שנשגב ממנו. התקיימו בו דבריו של הסופר אז"ר על הרב קוק זצ"ל: "פעם שאלתי ממנו איזה דבר ברמב"ם, והוא השיב לי ביאור ארוך בשיטת הרמב"ם בעניין הנשאל. אז כתבתי לו: בנוהג שבעולם כשנוגעים במנענע אחד בפסנתר יוצא קול בודד, ואני נגעתי במנענע אחד ותצא הרמוניה שלמה"¹! את יחסו לסתירה, לכאורה, בין אופיו העדין והצנוע לבין חשיפת בקיאותו הרבה בתשובותיו לשואלים הרבים, ניתן לראות בהערה שהוא כתב למאמר שדן בעריכת סעודת מצוה על סיום מסכת מול החשש מפני גאווה: "כששואלים אדם לידיעותיו במסכת מסוימת, הרי כל העומד על הפרק הוא מידת ידענותו בהא או בדא, ובזה שייכת טפי מידת ענווה. אבל כשהוא מסיים מסכת ועורך מסיבה לרבים, הרי זה לכבודה של תורה, להגדילה ולפארה ולשמח בה ולהרבות חשק ההגייה בה, ואם יחמיר בענווה יתירה ימצא מקל בעניין זה"². ב'מכותבי ראייה ומכתבי הראייה' - מאמר הביקורת שכתבנו על הספר 'מכותבי הראייה', ציטט איתם בהערת שוליים את הגר"י אריאלי זצ"ל, ששמע מהראייה "שכל מלאכה שחוסכת מלאכה לשני - הרי היא חכמה", והוסיף: "והכוונה בין השאר שאף עבודה שכזו דורשת חכמה כדי לעשותה כראוי, ויאם הדברים לאומרים [=הראייה], למתעדם [=הרב אריאלי], ולנשוא מאמרנו [=הרב נריה גוטל, מחבר 'מכותבי ראייה']"³. היום כבר ניתן לומר שלא פחות מכל הנ"ל יאים הדברים גם למצטטם.

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'.

1 מתוך מכתב תנחומין של אז"ר למשפחת הראייה. צילום המכתב בספר 'מלאכים כבני אדם', ירושלים תשנ"ד, עמ' 361.

2 עלוני ממרא 123, קרית ארבע התשע"א, עמ' 19 הערה 10, על מאמרו של א' מנצור 'מנהג סיום מסכת - מקורותיו וענייניו'.

3 'מכותבי ראייה ומכתבי הראייה', עלוני ממרא 122, קרית ארבע התשס"ט, עמ' 144 הערה 2.